ФІЛОСОФІЯ ТА ПОЛІТОЛОГІЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ КУЛЬТУРИ

ISSN [2663-0265](#) (print) ISSN [2663-0273](#) (online)

2020. Vol. 12. Issue 1.

Journal home page: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Наталія Миколаївна Микитчук

Кандидат історичних наук, доцент,
Доцент кафедри міжнародних відносин,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
пр. Гагаріна 72, Дніпро, 49000, Україна

Nataliia Mykytchuk

PhD in Historical Sciences,
Associate Professor of International Relations
Department,
Oles Honchar Dnipro National University Gagarina,
Gagarina Ave., 72, Dnipro, 49000, Ukraine

E-mail: mykynat@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0035-2263>

УДК 327(575.4)

ПРЕВЕНТИВНА ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ СТРАТЕГІЇ ТУРКМЕНИСТАНУ

Received 01 April 2020; revised 28 April 2020; accepted 13 May 2020

DOI: 10.15421/352025

Анотація

Досліджено роль і місце превентивної дипломатії у зовнішній політиці сучасного Туркменістану. Визначено, що Туркменістан обрав курс на постійний нейтралітет для забезпечення рівних можливостей у розвитку двосторонніх відносин з іншими країнами. Виявлено, що досвід посередництва і превентивної дипломатії, набутий у 1990-х рр., Туркменістан прагне розширювати, беручи участь у діяльності відповідних інституцій ООН та ОБСЄ. Визначено, що з ініціативи Туркменістану, підтриманої іншими державами регіону, в Ашгабаті відкрито Регіональний центр ООН з превентивної дипломатії для Центральної Азії (РЦПДЦА). З'ясовано, що діяльність РЦПДЦА сприяє підтримці безпеки в регіоні на належному рівні та консолідації зусиль країн Центральної Азії для боротьби з сучасними загрозами. Встановлено, що результатом участі Туркменістану у діяльності РЦПДЦА є ініціативи, озвучені на засіданнях структур ООН та спрямовані на розширення застосування дипломатичних засобів вирішення конфліктів, а також інтеграція підходів, запропонованих РЦПДЦА, у підготовку дипломатичних співробітників.

Ключові слова: Туркменістан, міжнародні відносини, позитивний нейтралітет, превентивна дипломатія, Регіональний центр ООН з превентивної дипломатії для Центральної Азії (РЦПДЦА), Центр ОБСЄ в Ашгабаті.

Preventive diplomatic activity in Turkmenistan 's foreign policy

Annotation

The article explores the place of preventive diplomacy in the foreign policy of modern Turkmenistan, describes the peculiarities of formation and factors that influence its foreign policy activities. The doctrine of positive neutrality, which is fundamental in Turkmenistan's foreign policy, involves the use of preventive diplomacy as a priority means of solving problems in international relations.

It has been found that, despite the state power being closed and neutrality proclaimed, Turkmenistan is actively involved in the activities of international institutions working to solve global problems. Turkmenistan also regularly speaks from the UN tribunal, announcing initiatives on security, co-operation and the use of diplomatic measures in conflict resolution. It is determined that, having experience in involvement in UN-sponsored preventive-diplomatic activities in Central Asia, Turkmenistan thirsty to improve and apply it in solving urgent problems in relations between the countries of the region. At the same time, the status of permanent neutrality allows Turkmenistan to claim the role of a regional peacekeeping center.

It is revealed that the United Nations Regional Center for Preventive Diplomacy for Central Asia (UNRCCA) was opened on the initiative of Turkmenistan's leadership, supported by other countries in the region. The activities of the RCPDA are aimed at solving main problems for the whole region (terrorism, water use, drug trafficking, etc.) with the help of preventive diplomacy. Turkmenistan expresses its full support for the activities of the Center and takes an active part in its activities (annual meetings of foreign ministers, seminars

for youth, etc.). Turkmenistan also participates in the work of the OSCE Center in Ashgabat, which is also responsible for developing and implementing preventive diplomacy.

The theoretical role of the article is to determine the peculiarities of Turkmenistan's preventive-diplomatic activity, due to its neutral status. The practical role of the article is the possibility of using its results in educational and research activities in the field of geopolitics, diplomacy and international relations.

The scientific novelty of the study is the comprehensive study of the place and role of preventive diplomacy in Turkmenistan's foreign policy. The prospect of following researches on the topic is an in-depth study of Turkmenistan's activities within the UN structures on issues within the scope of the UNRCCA.

Keywords: Turkmenistan, international relations, positive neutrality, preventive diplomacy, UN Regional Center for Preventive Diplomacy for Central Asia (UNRCCA), OSCE Center in Ashgabat.

Превентивная дипломатическая деятельность во внешнеполитической стратегии Туркменистана Аннотация

Исследована роль и место превентивной дипломатии во внешней политике современного Туркменистана. Определено, что Туркменистан выбрал курс на постоянный нейтралитет для обеспечения равных возможностей в развитии двусторонних отношений с другими странами. Выявлено, что опыт посредничества и превентивной дипломатии, приобретенный в 1990-х гг., Туркменистан стремится расширять, участвуя в деятельности соответствующих институтов ООН и ОБСЕ. Установлено, что по инициативе Туркменистана, поддержанной другими государствами региона, в Ашхабаде открыт Региональный центр ООН по превентивной дипломатии для Центральной Азии (РЦПДЦА). Выяснено, что деятельность РЦПДЦА способствует поддержанию безопасности в регионе на должном уровне и консолидации усилий стран Центральной Азии для борьбы с современными угрозами. Установлено, что результатом участия Туркменистана в деятельности РЦПДЦА являются инициативы, озвученные на заседаниях структур ООН и направленные на расширение применения дипломатических средств решения конфликтов, а также интеграция подходов, предложенных РЦПДЦА, в подготовку дипломатических сотрудников.

Ключевые слова: Туркменистан, международные отношения, позитивный нейтралитет, превентивная дипломатия, Региональный центр ООН по превентивной дипломатии для Центральной Азии (РЦПДЦА), Центр ОБСЕ в Ашхабаде.

Постановка проблеми.

В умовах, коли відносини між країнами загострюються, а в окремих регіонах світу зростає конфліктогенність, все більш очевидною стає необхідність застосовувати у вирішенні даних проблем заходи попередження та раннього виявлення конфліктів. Комплекс таких заходів, що відомий як превентивна дипломатія, передбачає перевагу дипломатичних методів вирішення міжнародних проблем над військовими. Туркменістан є єдиною країною Центральної Азії, що офіційно проголосила постійний нейтралітет. Керівництво держави прагне набути для країни статусу регіонального миротворчого центру. Превентивна дипломатія є однією зі складових доктрини позитивного нейтралітету, яка покладена в основу зовнішньої політики Туркменістану. Отже, проблема дослідження досвіду Туркменістану у галузі превентивної дипломатичної діяльності має актуальність як одна з нагаль-

них проблем сучасних міжнародних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання превентивної дипломатії, її видів та функцій досліджувалися у працях Н.Гаврилової та Г.Кухалейшвілі, А.Капто, С.Мельник, І.Назаровської. Досвід застосування превентивної дипломатії в Центральній Азії під егідою ООН та ОБСЄ розглядали Е.Барбе та Н.Саїнз, Д.Малишев. Становлення зовнішньої політики Туркменістану після отримання незалежності, а також міжнародна діяльність нейтрального Туркменістану став предметом досліджень А.Бор, Г.Джамієвої, Є.Дмитрієвої, В.Ліхачова, В.Мірзаханова та М.Тюльпакова, В.Соколова та Р.Бахтієва, М.Бішку. Аналіз наявних досліджень свідчить, що зовнішня політика Туркменістану розглядається здебільшого як система заходів для розширення ринку збуту для енергоносіїв. Натомість, вивченню зовнішньої політики Туркменістану

як нейтральної держави, і, зокрема, місцю превентивної дипломатії у зовнішньополітичній діяльності Туркменістану уваги приділяється вкрай мало.

Метою статті є дослідження місця превентивної дипломатії у зовнішньополітичній діяльності Республіки Туркменістан на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу.

Перш ніж перейти до розгляду превентивної дипломатії Туркменістану сучасного періоду, слід звернути увагу на особливості, що мають істотний вплив на зовнішньополітичну діяльність та міжнародне становище країни. Насамперед слід зазначити, що Туркменістан вважається однією з найбільш закритих та репресивних держав світу, а його внутрішня та зовнішня політика спрямовані на самозбереження існуючого режиму [4, с.1]. Закритістю політичного процесу від світового співтовариства обумовлена також непрозорість ухвалення зовнішньополітичних рішень. Крім цього, на формування зовнішньої політики Туркменістану істотно впливає кланово-племінний чинник, оскільки належність до того чи іншого клану є визначальною при призначенні на вищі державні посади та при ухваленні державних рішень [8, с.50].

На думку дослідників, функцією зовнішньополітичного відомства сучасного Туркменістану є лише реалізація ідей та рішень, що вже схвалені президентом та його оточенням, частіше за все це відбувається неопублічно. Тому навіть офіційний сайт Міністерства закордонних справ Туркменістану містить дуже обмежену інформацію про роботу відомства та про зовнішню політику держави в цілому [3, с.773]. Більше того, офіційний сайт Міністерства закордонних справ Туркменістану (<https://www.mfa.gov.tm/>) не має навіть функції пошуку та розділу про законодавство у сфері зовнішньої політики країни. Це робить його непридатним для аналітичної роботи та нівелює його інформативну функцію щодо зовнішньої політики Туркменістану, оскільки за таких умов складно отримати об'єктивні дані про зовнішньополітичну діяльність країни. Крім цього, додаткові складнощі для дослідження зовнішньої політики Туркменіс-

тану створює відсутність публікацій концептуальних документів (наприклад, Концепції зовнішньополітичного курсу Туркменістану на 2017-2013 рр., основні положення якої доводиться вивчати за прес-релізами на офіційних сайтах державних органів Туркменістану [24]).

На зовнішньополітичну діяльність Туркменістану впливає також факт зосередження на території країни значних обсягів запасів природного газу (вважається, що вони за величиною є четвертими у світі і поступаються Ірану, Росії і Катару) [26, с.158]. Це привертає до неї увагу провідних міжнародних акторів, що прагнуть розширити тут сфери свого впливу. Разом з тим, Туркменістан обмежений у використанні експорту газу як важеля та аргумента у зовнішній політиці, оскільки трубопроводи, що використовуються для експорту газу, розташовані на територіях країн-сусідів [26, с.159]. Туркменістан не має виходу до міжнародних вод, натомість має спільний кордон з Афганістаном, що вже тривалий час перебуває у кризовому стані та є джерелом загроз для міжнародних відносин у Центральній Азії [23, с.228].

Вищезазначені чинники змушують Туркменістан проводити зважену зовнішню політику, докладаючи зусиль для збереження безконфліктного співіснування із сусідніми країнами. Проблема вибору зовнішньополітичного курсу постала перед Туркменістаном після проголошення незалежності у 1991 р. Метою Туркменістану при цьому було унеможливлення будь-якого зовнішнього тиску на державу, у тому числі і збройного [21, с.95]. Прагнучи, з одного боку, зберегти самостійність у міжнародних відносинах, а з іншого - налагодити взаємовигідні стосунки з усіма країнами (насамперед з сусідніми), Туркменістан проголосив статус постійного нейтралітету, що згодом був закріплений у Конституції країни та підтверджений відповідними резолюціями Генеральної асамблеї ООН у 1995 та 2015 рр. [31; 36]. Основними принципами позитивного нейтралітету Туркменістану були проголошені миролюбність, невтручання у справи інших держав, повага до їхнього суверенітету та територіальної цілісності, неучасть у між-

народних військових організаціях і договорах, розвиток дружніх стосунків з усіма країнами світу [Див. 1; 16]. Відтоді вся зовнішня політика Туркменістану має в основі позитивний нейтралітет, що розглядається керівництвом держави як платформа для сприяння розвитку глобального політичного, економічного, культурного та гуманітарного співробітництва [35]. Проголосивши нейтралітет, Туркменістан отримав позаблоковий статус, підтриманий і гарантований на міжнародному рівні, при цьому залишаючись вільним від жорстких зобов'язань щодо колективної відповідальності [21, с.95]. Цим самим держава також захистила себе від зовнішнього контролю за окремими питаннями внутрішньої політики (зокрема, дотримання прав людини, відносини влади та політичної опозиції), а ще отримала широкі можливості посередницької діяльності у міжнародних відносинах, насамперед у регіональному вимірі.

Незважаючи на закритість системи державного управління та проголошений нейтралітет, Туркменістан є досить ініціативним учасником міжнародних відносин, проголошуючи за трибуною ООН різноманітні ініціативи щодо безпеки, співробітництва та застосування дипломатичних заходів при вирішення конфліктів [20]. Відзначаючи істотну кількість таких ініціатив [9], можна стверджувати про амбітне прагнення держави стати потужним актором регіонального та світового масштабу.

Питання превентивної дипломатії перебували у зоні уваги керівництва Туркменістану від 1990-х рр. Зокрема, ще у 1995 р. тодішній президент Туркменістану С.Ніязов проголосив ідею створення миротворчого центру в Центральноазійському регіоні та готовності Туркменістану виступати в ролі такого центру, взявши на себе всі обов'язки, зумовлені постійним нейтралітетом з відповідними міжнародними гарантіями [34]. У цей же час Туркменістан у якості посередника долучався до переговорів під егідою ООН щодо завершення громадянської війни у Таджикистані, один з раундів цих переговорів пройшов у Ашгабаті у 1995-1996 рр., а також до переговорів між талібами та владою Ісламської Держави

Афганістан у лютому-березні 1999 р. за підтримки ООН [Див. 10; 12]. Важливість превентивно-дипломатичних заходів та необхідність розширення сфер їхнього застосування підкреслено і в Концепції зовнішньополітичного курсу Туркменістану на 2017-2023 рр., метою якої є зміцнення ролі та підвищення авторитету держави у світі [24]. В останні роки Туркменістан демонстрував готовність знову виступити посередником для найскорішого врегулювання внутрішнього конфлікту в Афганістані [14].

Видається доцільним у рамках цієї статті з'ясувати сутність превентивної дипломатії як інструменту зниження напруженості у міжнародних відносинах. Концептуальне наповнення змісту поняття «превентивна дипломатія» досить різноманітне та залежить від низки чинників, включаючи національну та регіональну політичну культуру, методи реалізації, ставлення до співвідношення військових та невійськових елементів тощо [5]. Є низка визначень превентивної дипломатії, але спільним для всіх є визнання її як комплексу дій дипломатичного характеру, спрямованих на попередження конфліктів [11, с.46]. Існують різноманітні форми превентивної дипломатії, що застосовуються як в державному, так і в приватному секторах. Найбільш поширеною формою превентивної дипломатії є діяльність дипломатичного посередника у кризових районах з метою сприяння діалогу, досягненню компромісу та мирній розрядці напруженості [19]. Комплекс заходів превентивної дипломатії включає як традиційні дипломатичні заходи (наприклад, переговори і посередництво), так і протести, санкції, контроль над роззброєнням тощо [11, с.47]. Ці заходи, на думку деяких дослідників, покликані мобілізувати зусилля міжнародної спільноти з метою попередження конфліктів на національному рівні [15, с.116].

На міжнародному рівні основними структурами, що створили механізми для запобігання загрозам у вигляді конфліктів різних типів на величезному євро-азійському просторі, є Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Організація з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ). Превентивна дипломатія є

одним з основних напрямів діяльності у практиці діяльності ООН та передбачає комплекс дипломатичних заходів, що застосовуються з метою недопущення перетворення спорів у конфлікти, а також з метою обмеження поширення конфліктів після їхнього початку [19].

Окремі питання превентивної дипломатії належать до компетенції Генерального секретаря ООН та Ради безпеки ООН. Головною допоміжною структурою ООН для здійснення заходів превентивної дипломатії є Департамент ООН з політичних питань. Він керує регіональними відділеннями, які мають конкретні мандати на здійснення превентивної дипломатії та підтримку зусиль держав і регіональних суб'єктів щодо ліквідації джерел напруженості мирними засобами. Регіональні відділення ООН з превентивної дипломатії створені у Центральній Африці, Західній Африці та Центральній Азії [19].

Що стосується ОБСЄ, то структура превентивної дипломатії цієї організації залежить від фази конфлікту, оскільки для кожної конфліктної фази (раннє попередження, запобігання, управління та вирішення конфлікту) підбираються різні, найбільш адекватні інструменти впливу [2]. З метою запобігання та політичного врегулювання конфліктів ОБСЄ співпрацює з різними суб'єктами, серед яких партнерські міжнародні та регіональні організації, а також ООН [27]. Питання превентивної дипломатії належать до повноважень Генерального секретаря ОБСЄ, Верховного комісара ОБСЄ у справах національних меншин, Голови Ради міністрів ОБСЄ [2]. На стадії раннього попередження конфлікту основними інструментами превентивної дипломатії ОБСЄ є діяльність мережі польових місій та Центру з попереджень конфліктів [27].

Туркменістан, з часу приєднання до ООН у 1992 р., проголошує ініціативи щодо зміцнення миру і стабільності, які зазвичай ухвалюються у вигляді резолюцій [33]. Наразі співпраця з ООН є пріоритетним напрямом зовнішньої політики Туркменістану, її метою є побудова системи стабільних відносин між державами Центральної Азії, а також створення надійних механізмів підтримки безпеки та миру в регіоні [7]. Зокрема, нинішнє керівництво

Туркменістану проголошує ідею ухвалення Декларації ООН про пріоритет політичних та дипломатичних засобів для вирішення міжнародних проблем [35]. Ще на початку 2000-х рр. Туркменістан разом з іншими державами Центральної Азії звертався до ООН з проханням відкрити регіональний центр Організації, що сприяв би регіональній інтеграції та налагодженню добросусідських відносин між країнами регіону та їхніми сусідами. Необхідність утворення такого центру була зумовлена тим, що перед державами Центральної Азії постала низка спільних для них усіх конфліктогенних загроз: до міжетнічних суперечок та спорів з приводу кордонів додалися екстремізм, тероризм, незаконний обіг наркотиків та організована злочинність [10]. Врешті, у 2007 р. Регіональний центр ООН з превентивної дипломатії для Центральної Азії (РЦПДЦА, United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia – UNRCCA) розпочав свою роботу [37]. Місцем розташування РЦПДЦА стала столиця Туркменістану Ашгабат.

РЦПДЦА після створення мав замінити Відділення ООН з підтримки миротворчості в Таджикистані [29]. Діяльність Центру спрямована на вирішення задач щодо забезпечення миру, безпеки та розвитку в регіоні. Кожні три роки ухвалюється Програма дій, що передбачає пріоритетні напрями на даний період. Програма дій РЦПДЦА розробляється на підставі пропозицій, висловлених у рамках щорічних зустрічей очільників зовнішньополітичних відомств країн Центральної Азії, організованих на базі Центру [13]. На даний час пріоритетними напрямками діяльності РЦПДЦА є включення превентивної дипломатії у міждержавні відносини країн регіону, моніторинг та раннє попередження конфліктних ситуацій, сприяння побудові партнерських відносин країн регіону з метою запобігання конфліктам, зміцнення превентивної діяльності ООН в Центральній Азії, заохочення співробітництва між країнами Центральної Азії та Афганістаном [37].

Основні зусилля РЦПДЦА концентрує на сприянні пошуку шляхів уникнення ймовірних конфліктів та вирішення існуючих про-

блем через переговори на основі міжнародного права. Для виконання цього завдання Центр здійснює наступні заходи:

- координація превентивної діяльності регіональних організацій;
- здійснення загального політичного керівництва групами ООН в країнах регіону;
- організація та проведення проектних заходів, спрямованих на ознайомлення з інструментами превентивної дипломатії та передовим світовим досвідом з даного питання;
- відстеження внутрішньополітичних процесів у країнах Центральної Азії та їхнього впливу на безпеку в регіоні. РЦПДЦА, зокрема, брав активну участь у вирішенні внутрішньополітичного та міжетнічного конфлікту в Киргизстані у 2010 р. [13].

Діяльність Регіонального центру ООН з превентивної дипломатії для країн Центральної Азії отримала високу оцінку Генеральної асамблеї ООН, що знайшло вираження у відповідній резолюції [32]. Зокрема, Генеральна асамблея відзначила велику роль РЦПДЦА у координації зусиль країн регіону щодо мирного вирішення конфліктів та протидії транснаціональним загрозам. Відповідно до проголошеного прагнення сприяти створенню у регіоні умов безконфліктного та поступального розвитку, Туркменістан заявляє про максимальну підтримку діяльності РЦПДЦА та активне залучення до його діяльності [20].

У віковій структурі населення країн Центральної Азії значну частку складає молодь. За даними деяких досліджень, більше половини населення Центральної Азії має вік до 29 років [17, с.12; 39]. Цим пояснюється висока увага РЦПДЦА до роботи з молоддю та її залученню до міжнаціональної та міжкультурної комунікації у рамках превентивної дипломатичної діяльності в регіоні, а також визнання необхідності роботи з молоддю в регіоні для здійснення мандату Центру в галузі превентивної дипломатії [17, с.12]. Так, молодь Туркменістану бере участь у проекті РЦПДЦА «Академія превентивної дипломатії». Цей проект є комплексом семінарів для молоді 18-29 років, метою яких є посилення співпраці та стимулювання контактів між людьми з прикордонних регіонів країн Центральної Азії

та Афганістану. Для учасників проекту були організовані тренінги з питань міжкультурного діалогу, лідерства, вирішення конфліктів з урахуванням їхнього повсякденного життя та потреб їхніх громад. У більш широкому сенсі цей проект передбачає сприяння поширенню культури взаєморозуміння, що покликана знизити конфліктогенність регіону в майбутньому [18].

До ОБСЄ Туркменістан приєднався у 1992 р. За кілька років, у 1998 р., було створено Центр ОБСЄ в Ашгабаті [28]. Центр займається питаннями безпеки, такими як контроль над озброєнням, запобігання тероризму та торгівлі людьми, а також питаннями дотримання прав людини, ефективного управління та екологічної безпеки. Серед задач Центру є також попередження та вирішення конфліктів [30]. Питаннями превентивної дипломатії Центр ОБСЄ в Ашгабаті займається у контексті залучення Туркменістану до регіональної ініціативи «Серце Азії – Стамбульський процес», що має на меті сприяти налагодженню стабільної політико-економічної ситуації в Афганістані та інтеграції Афганістану до інфраструктури Центральної Азії [25]. Туркменістан, маючи спільний кордон з Афганістаном, змушений пильно спостерігати за розвитком тамтешньої ситуації, застосовуючи доступні засоби для захисту від небезпечних викликів, що йдуть звідти. Центр ОБСЄ в Ашгабаті надає консультативну підтримку Туркменістану у галузі дипломатії, сприяючи організації у межах Стамбульського процесу нарад технічних робочих груп та інших заходів зовнішньополітичного відомства Туркменістану [30].

В умовах, коли людство опинилося перед загрозою невідомої, але дуже небезпечної хвороби – коронавірусу, необхідність превентивно-дипломатичних заходів для врятування якомога більшої кількості людей стала ще більш нагальною. Проголошуючи підтримку ініціативи Генерального секретаря ООН про глобальне перемир'я в умовах пандемії коронавірусу, президент Туркменістану Г.Бердімухамедов вчоргове підкреслив важливість ролі превентивної дипломатії для вирішення міжнародних проблем та зростаюче значення діяльності ООН у цій діяльності. Також була

обіцяна повна підтримка РЦПДЦА та сприяння Центру у реалізації регіональних проектів і програм з боку туркменської влади [22].

Висновки.

Таким чином, превентивна дипломатія у зовнішній політиці сучасного Туркменістану є комплексом заходів та дій, спрямованих на реалізацію у міжнародних відносинах принципу позитивного нейтралітету, тобто встановлення рівних взаємовигідних відносин з усіма країнами та вирішення міжнародних проблем дипломатичними засобами. Приєднання до ООН та ОБСЄ, що мають великий досвід застосування заходів превентивної дипломатії та є досить авторитетними міжнародними організаціями, дозволяє Туркменістану вирішувати питання міжнародного рівня за допомогою превентивно-дипломатичної діяльності та брати участь у розробці міжнародних документів, що регулюють застосування цих заходів у міжнародних відносинах. Визнанням прагнень Туркменістану стати ре-

гіональним миротворчим центром стало відкриття в Ашгабаті Регіонального центру ООН з превентивної дипломатії для Центральної Азії. Центр став місцем пошуку рішень щодо проблем регіону на найвищому рівні, організатором заходів з залучення різних груп населення країн Центральної Азії до вирішення внутрішньополітичних проблем для нейтралізації їхнього впливу на безпеку в регіоні. Значущість превентивної діяльності РЦПДЦА була відзначена відповідною резолюцією Генеральної асамблеї ООН.

Перспектива подальших досліджень даної тематики полягає у вивченні превентивно-дипломатичної діяльності ООН на внутрішньополітичну ситуацію в країнах Центральної Азії, а також у дослідженні впливу превентивної дипломатії на вирішення регіональних проблем, з якими стикаються всі держави регіону (міжнародний тероризм, наркотрафік, використання водних ресурсів тощо).

Бібліографічні посилання

1. Аманмурадов, Н. (2016). Туркменістан: чинники формування міжнародного іміджу в умовах глобалізації світогосподарських процесів. Гілея. Випуск 115. С. 467-471.
2. Барбе, Э., Саинз, Н. (1997). Постсоветское пространство: лаборатория СБСЕ/ОБСЕ [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://poli.vub.ac.be/publi/etni-3/estherbarbe.htm>
3. Белашенко, Д., Рыжов, И., Шоджонов, И. (2018). Формирование политической элиты Туркменистана и его влияние на процесс принятия внешнеполитических решений. Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: История, Политология, Т. 45. № 4. С. 766-774. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-politicheskoy-elity-turkmenistana-i-ego-vliyanie-na-protsess-prinyatiya-vneshnepoliticheskikh-resheniy/viewer>
4. Бор, А. (2016). Туркменистан: Власть, политика и петро-авторитаризм. London: The Royal Institute of International Affairs Chatham House, 11 с. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-03-08-turkmenistan-bohr-russian-summary.pdf>
5. Гаврилова, Н., Кухалейшвили, Г. (2011). Превентивна дипломатія в сучасній теорії міжнародних відносин. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Історія. Політологія». Вип. 2. С. 84-89.
6. Джамиева, Г. (2018). История становления и развития Туркменистана как нейтрального государства (1995-2015 гг.): автореф. дис. ... канд. ист. наук, спец. 07.00.15 – история международных отношений и внешней политики (исторические науки). Душанбе, 25 с. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.tnu.tj/avtorefi/avtorefJamiyevaGN.pdf>
7. Дипломатия Туркменистана: стратегия мира, добрососедства и развития : [комментарий корреспонденту МИА «Казинформ» Посла Туркменистана в Республике Казахстан Тойли Коменкова]. 2019. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.inform.kz/ru/diplomatiya-turkmenistana-strategiya-mira-dobrososedstva-i-razvitiya_a3499648
8. Дмитриева, Е. (2019). Политическая элита Туркменистана в постсоветский период (Обзор). Россия и мусульманский мир. № 2. С. 49-57. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-elita-turkmenistana-v-postsovetskiy-period-obzor/viewer>

- 9.Лихачев, В. (2012). Конституция Туркменистана и международное право. Международная жизнь. № 12. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/793>
- 10.Малышев, Д. (2010). Превентивная дипломатия ООН в Центральной Азии. Вестник Московского университета. Серия 25. Международные отношения и мировая политика. № 2. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/preventivnaya-diplomatiya-oon-v-tsentralnoy-azii>
- 11.Мельник С. (2013). Превентивна дипломатія: міф чи реальність? Зовнішні справи. № 3. С. 46-49.
- 12.Мирзеханов В., Тюльпаков М. (2018). Доктрина позитивного нейтралитета и внешнеполитические приоритеты постсоветской Туркмении. Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Сер. 9. Востоковедение и африканистика: Реферативный журнал. № 3. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/doktrina-pozitivnogo-neytraliteta-i-vneshnepoliticheskie-prioritety-postsovetskoy-turkmenii>
- 13.Мирослав Енча: «Наша деятельность строится максимально прозрачно и с учетом интересов стран региона». 2013. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://unrcca.unmissions.org/ru/мирослав-енча-«наша-деятельность-строится-максимально-прозрачно-и-с-учетом-интересов-стран-региона»>
- 14.Миротворческий потенциал нейтралитета и превентивной дипломатии: инициативы Туркменистана в действии. 2017. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article10226&cat33>
- 15.Назаровська, І. (2012). Основні суб'єкти превентивної дипломатії. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 108 (Частина І). С. 114-121.
- 16.Нейтралитет Туркменистана: исторический выбор. 2015. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/n/2015/0205/c31519-8846457.html>
- 17.Послания молодых людей в ходе первого регионального диалога между правительствами и молодежью стран Центральной Азии и Афганистана (14 декабря 2019, Ташкент). 2019. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://unrcca.unmissions.org/sites/default/files/unrcca_broshura_web_1.pdf
- 18.Превентивная академия РЦПДЦА: Пресс-релиз/анонс от 30.09.2019. 2019. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://unrcca.unmissions.org/ru/превентивная-академия-рцпдца>
- 19.Превентивная дипломатия. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://www.un.org/undpa/ru/diplomacy-mediation>
- 20.Приоритетные позиции Туркменистана на 74-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН. 2019. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://russia.tmembassy.gov.tm/ru/news/41277>
- 21.Соколов, В., Бахтиев, Р. (2008). Туркменистан: шлях до нейтралітету. Політичний менеджмент. № 6. С. 90-96.
- 22.Телефонный разговор между Президентом Туркменистана и Генеральным секретарём ООН. 22.04.2020. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article22170&cat11>
- 23.Тюльпаков, М. (2014). Изменение геополитической роли Туркменистана в начале XXI в. Вестник РГГУ. Серия: Политология. История. Международные отношения. № 18. С. 227-235. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/izmenenie-geopoliticheskoy-rol-i-turkmenistana-v-nachale-xxi-v-1>
- 24.Утверждена Концепция внешнеполитического курса Туркменистана на 2017-2023 годы. 2017. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article5097&cat11>
- 25.About Heart of Asia – Istanbul Process. Web, Retrived from: <https://www.hoa.gov.af/about-us/about-hoa-ip.html>
- 26.Bishku, M. (2015). Turkmenistan and the Middle East. The Levantine Review. Volume 4, Number 2. Web, Retrived from: <https://ejournals.bc.edu/index.php/levantine/article/view/9159/8246>
- 27.Conflict prevention and resolution. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/conflict-prevention-and-resolution>
- 28.Establishment of the OSCE Centre in Ashgabat: Permanent Council Decision No. 244, 23.07.1998. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/pc/40139?download=true>
- 29.Letter S/2007/279, dated 7 May 2007 from the Secretary-General to the President of the Security Council. Web, Retrived from: https://unrcca.unmissions.org/sites/default/files/unrcca_mandate_eng.pdf
- 30.OSCE Centre in Ashgabat. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/centre-in-ashgabat>
31. Resolution A/RES/69/285, adopted by the General Assembly on 3 June 2015: Permanent neutrality of

Turkmenistan. Web, Retrived from: <https://undocs.org/en/A/RES/69/285>

32.Resolution A/RES/72/7, adopted by the General Assembly on 17 November 2017: Role of the United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia. Web, Retrived from: <https://undocs.org/en/A/RES/72/7>

33.Saprykin, P. (2017). On Foreign Policy Initiatives of Turkmenistan [Philip Saprykin is the Senior political counselor of the United Nations Regional Center for Preventive Diplomacy for Central Asia countries]. Web, Retrived from: <https://www.mfa.gov.tm/en/news/391>

34.Shikhmuradov, B. (1997). Positive Neutrality as the Basis of the Foreign Policy of Turkmenistan. Perceptions. Vol. 2, June-August 1997, Web, Retrived from: <http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/BORIS-O.-SHIKHMURADOV.pdf>

35.The Permanent Neutrality of Turkmenistan. 01.12.2015. Web, Retrived from: <https://diplomatmagazine.com/the-permanent-neutrality-of-turkmenistan/>

36.UN General Assembly Resolution A/RES/50/80, adopted on December 12, 1995: Permanent neutrality of Turkmenistan. Web, Retrived from: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/50/80&Lang=E

37.United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia (UNRCCA). Web, Retrived from: <https://dppa.un.org/en/mission/unrcca>

38.UNRCCA organizes Third Preventive Diplomacy Academy Workshop, with Young People from Turkmenistan and Uzbekistan. 31 Oct 2019. Web, Retrived from: <https://unrcca.unmissions.org/unrcca-organizes-third-preventive-diplomacy-academy-workshop-young-people-turkmenistan-and>

39.Wood, C. (2019). In Central Asia, Politics By Way of Social Media: New research on youth in Central Asia attempts to untangle young people's political attitudes and preferences on their own terms. The Diplomat. February 22, 2019. Web. Retrived from: <https://thediplomat.com/2019/02/in-central-asia-politics-by-way-of-social-media/>

References

1.Amanmuradov, N. (2016). Turkmenystan: chynnyky formuvannya mizhnarodnogo imidzhu v umovah globalizatsiyi svitogospodarskyh procesiv. Gileya. Vypusk 115. S. 467-471.

2.Barbe, E., Sainz, N. (1997). Postsovetskoe prostranstvo: laboratoriya SBSE/OBSE [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://poli.vub.ac.be/publi/etni-3/estherbarbe.htm>

3.Belashenko, D., Ryzhov, I., Shodzhonov, I. (2018). Formirovanie politicheskoy elity Turkmenistana i ego vliyanie na process prinyatiya vneshnepoliticheskikh reshenij. Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Istoriya, Politologiya, T. 45. № 4. S. 766-774. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-politicheskoy-elity-turkmenistana-i-ego-vliyanie-na-protsess-prinyatiya-vneshnepoliticheskikh-resheniy/viewer>

4.Bor, A. (2016). Turkmenistan: Vlast, politika i petro-avtoritarizm. London: The Royal Institute of International Affairs Chatham House, 11 s. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/publications/research/2016-03-08-turkmenistan-bohr-russian-summary.pdf>

5.Gavrilova, N., Kuhalejshvili, G. (2011). Preventyvna dyplomatiya v suchasnij teorii mizhnarodnyh vidnosyn. Visnyk Mariupolskogo derzhavnogo universitetu. Seriya «Istoriya. Politologiya». Vyp. 2. S. 84-89.

6.Dzhamieva, G. (2018). Istoriya stanovleniya i razvitiya Turkmenistana kak nejtralnogo gosudarstva (1995-2015 gg.): avtoref. dis. ... kand. ist. nauk, spec. 07.00.15 – istoriya mezhdunarodnyh otnoshenij i vneshnej politiki (istoricheskie nauki). Dushanbe, 25 s. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://www.tnu.tj/avtorefi/avtorefiJamievaGN.pdf>

7.Diplomatiya Turkmenistana: strategiya mira, dobrososedstva i razvitiya : [kommentarij korrespondentu MIA «Kazinform» Posla Turkmenistana v Respublike Kazahstan Tojli Komekova]. 2019. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: https://www.inform.kz/ru/diplomatiya-turkmenistana-strategiya-mira-dobrososedstva-i-razvitiya_a3499648

8.Dmitrieva, E. (2019). Politicheskaya elita Turkmenistana v postsovetskij period (Obzor). Rossiya i musulmanskij mir. № 2. S. 49-57. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskaya-elita-turkmenistana-v-postsovetskij-period-obzor/viewer>

9.Lihachev, V. (2012). Konstituciya Turkmenistana i mezhdunarodnoe pravo. Mezhdunarodnaya zhizn. № 12. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://interaffairs.ru/jauthor/material/793>

10. Malyshev, D. (2010). Preventivnaya diplomatiya OON v Centralnoj Azii. Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 25. Mezhdunarodnye otnosheniya i mirovaya politika. № 2. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/preventivnaya-diplomatiya-oon-v-tsentralnoy-azii>
11. Melnyk S. (2013). Preventivnaya diplomatiya: mif chy realnist? Zovnishni spravy. № 3. S. 46-49.
12. Mirzehanov V., Tyulpakov M. (2018). Doktrina pozitivnogo nejtraliteta i vneshnepoliticheskie priority postsovetsoj Turkmenii. Socialnye i gumanitarnye nauki. Otechestvennaya i zarubezhnaya literatura. Ser. 9. Vostokovedenie i afrikanistika: Referativnyj zhurnal. № 3. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/doktrina-pozitivnogo-nejtraliteta-i-vneshnepoliticheskie-priority-postsovetsoj-turkmenii>
13. Miroslov Yench: «Nasha deyatelnost stroitsya maksimalno prozrachno i s ucheto interesov stran regiona». 2013. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://unrcca.unmissions.org/ru/miroslov-yench-«nasha-deyatelnost-stroitsya-maksimalno-prozrachno-i-s-ucheto-interesov-stran-regiona»>
14. Mirotvorcheskij potencial nejtraliteta i preventivnoj diplomatii: iniciativy Turkmenistana v dejstvii. 2017. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article10226&cat33>
15. Nazarovska, I. (2012). Osnovni subjekty preventivnoy diplomatii. Aktualni problemy mizhnarodnyh vidnosin. Vypusk 108 (Chastyna I). S. 114-121.
16. Nejtralitet Turkmenistana: istoricheskij vybor. 2015. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://russian.people.com.cn/n/2015/0205/c31519-8846457.html>
17. Poslaniya molodyh lyudej v hode pervogo regionalnogo dialoga mezhdru pravitelstvami i molodezhyu stran Centralnoj Azii i Afganistana (14 dekabrya 2019, Tashkent). 2019. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: https://unrcca.unmissions.org/sites/default/files/unrcca_broshura_web_1.pdf
18. Preventivnaya akademiya RCPDCA : Press-reliz/anons ot 30.09.2019. 2019. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://unrcca.unmissions.org/ru/preventivnaya-akademiya-rcpdca>
19. Preventivnaya diplomatiya. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://www.un.org/undpa/ru/diplomacy-mediation>
20. Prioritytne pozicii Turkmenistana na 74-j sessii Generalnoj Assamblei OON. 2019. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://russia.tmembbassy.gov.tm/ru/news/41277>
21. Sokolov, V., Bahtiyev, R. (2008). Turkmenistan: shlyah do nejtraliteta. Politychnyj menedzhment. № 6. S. 90-96.
22. Telefonnyj razgovor mezhdru Prezidentom Turkmenistana i Generalnym sekretaryom OON. 22.04.2020. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article22170&cat11>
23. Tyulpakov, M. (2014). Izmenenie geopoliticheskoy roli Turkmenistana v nachale XXI v. Vestnik RGGU. Seriya: Politologiya. Istoriya. Mezhdunarodnye otnosheniya. № 18. S. 227-235. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <https://cyberleninka.ru/article/n/izmenenie-geopoliticheskoy-roli-turkmenistana-v-nachale-xxi-v-1>
24. Utverzhdena Koncepciya vneshnepoliticheskogo kursa Turkmenistana na 2017-2023 gody. 2017. [Elektronnyj resurs]. Rezhim dostupa: <http://tdh.gov.tm/news/articles.aspx&article5097&cat11>
25. About Heart of Asia – Istanbul Process. Web, Retrived from: <https://www.hoa.gov.af/about-us/about-hoa-ip.html>
26. Bishku, M. (2015). Turkmenistan and the Middle East. The Levantine Review. Volume 4, Number 2. Web, Retrived from: <https://ejournals.bc.edu/index.php/levantine/article/view/9159/8246>
27. Conflict prevention and resolution. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/conflict-prevention-and-resolution>
28. Establishment of the OSCE Centre in Ashgabat: Permanent Council Decision No. 244, 23.07.1998. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/pc/40139?download=true>
29. Letter S/2007/279, dated 7 May 2007 from the Secretary-General to the President of the Security Council. Web, Retrived from: https://unrcca.unmissions.org/sites/default/files/unrcca_mandate_eng.pdf
30. OSCE Centre in Ashgabat. Web, Retrived from: <https://www.osce.org/centre-in-ashgabat>
31. Resolution A/RES/69/285, adopted by the General Assembly on 3 June 2015: Permanent neutrality of Turkmenistan. Web, Retrived from: <https://undocs.org/en/A/RES/69/285>
32. Resolution A/RES/72/7, adopted by the General Assembly on 17 November 2017: Role of the United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia. Web, Retrived from: <https://undocs.org/en/A/RES/72/7>

33.Saprykin, P. (2017). On Foreign Policy Initiatives of Turkmenistan [Philip Saprykin is the Senior political counselor of the United Nations Regional Center for Preventive Diplomacy for Central Asia countries]. Web, Retrived from: <https://www.mfa.gov.tm/en/news/391>

34.Shikhmuradov, B. (1997). Positive Neutrality as the Basis of the Foreign Policy of Turkmenistan. Perceptions. Vol. 2, June-August 1997, Web, Retrived from: <http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/BORIS-O.-SHIKHMURADOV.pdf>

35.The Permanent Neutrality of Turkmenistan. 01.12.2015. Web, Retrived from: <https://diplomatmagazine.com/the-permanent-neutrality-of-turkmenistan/>

36.UN General Assembly Resolution A/RES/50/80, adopted on December 12, 1995: Permanent neutrality of Turkmenistan. Web, Retrived from: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/50/80&Lang=E

37.United Nations Regional Centre for Preventive Diplomacy for Central Asia (UNRCCA). Web, Retrived from: <https://dppa.un.org/en/mission/unrcca>

38.UNRCCA organizes Third Preventive Diplomacy Academy Workshop, with Young People from Turkmenistan and Uzbekistan. 31 Oct 2019. Web, Retrived from: <https://unrcca.unmissions.org/unrcca-organizes-third-preventive-diplomacy-academy-workshop-young-people-turkmenistan-and>

39.Wood, C. (2019). In Central Asia, Politics By Way of Social Media: New research on youth in Central Asia attempts to untangle young people's political attitudes and preferences on their own terms. The Diplomat. February 22, 2019. Web. Retrived from: <https://thediplomat.com/2019/02/in-central-asia-politics-by-way-of-social-media/>